

16 Οκτωβρίου 2017

**Ποια Δικαιώματα έχει το μέλος Αγροτικού Συνεταιρισμού, όταν αποχωρεί από τον Συνεταιρισμό του, της Ανδριανής – Άννας Μητροπούλου Δικηγόρου
Πρώην Νομικός Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ**

Ποια Δικαιώματα έχει το μέλος Αγροτικού Συνεταιρισμού, όταν αποχωρεί από τον Συνεταιρισμό του.

ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ανδριανή – Άννα Μητροπούλου

Δικηγόρος

Πρώην Νομικός Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ

Από ενδιαφερόμενο μέλος συνεταιρισμού μου τέθηκε το ακόλουθο ερώτημα: Το μέλος Αγροτικού Συνεταιρισμού, το οποίο κάνει χρήση του δικαιώματος αποχώρησης από τον συνεταιρισμό του, συνεπώς δια της αποχώρησης χάνει την συνεταιριστική του ιδιότητα, ποια οικονομικά δικαιώματα έχει επί της συνεταιριστικής περιουσίας κατά την αποχώρησή του από τον αγροτικό συνεταιρισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού του Συνεταιρισμού και της περί αγροτικών συνεταιρισμών νομοθεσίας και ειδικά του προϊσχύσαντος ν. 2810/2000 αλλά και του ισχύοντος ν.4384/2016.

Επί του προαναφερόμενου ερωτήματος έχω την ακόλουθη άποψη:

Α.ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Το έτος 1995, στο παγκόσμιο συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA) στο Μάντσεστερ, υιοθετείται για πρώτη φορά ένας ορισμός του συνεταιρισμού, τον οποίο υιοθετεί και ο εθνικός νομοθέτης στο άρθρο 1 του ν.2810/2000 «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις». Ο ορισμός έχει ως εξής: «Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων, που συγκροτείται εθελοντικά, για την αντιμετώπιση των κοινών **οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών** και επιδιώξεών τους δια μέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης». Με βάση τον ορισμό του συνεταιρισμού και τις 7 διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, (Βλ. εισηγητική έκθεση ν. 2810/2000 «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις», όπου υπάρχει επαρκής ανάλυση και ν. 4384/2016), θα πρέπει να ερμηνεύεται πάντοτε η συνεταιριστική νομοθεσία (Βλ. **Σ. Κινητής «χάος στη νομολογία για τους συνεταιρισμούς - απουσία κρατικής μέριμνας για το θεσμό», Νο Β 1999, 1077 επ., 1089, Μον. Πρωτ. Αθηνών ν. 4568/2008).**

2. Οι συνεταιρισμοί υπάρχουν για να καλύπτουν τις ανάγκες των ανθρώπων και όχι για να πετύχουν μια κερδοσκοπική απόδοση του κεφαλαίου που επενδύεται. Το πρωταρχικό για τους ανθρώπους που σχηματίζουν ένα συνεταιρισμό, είναι να στηρίζονται στον εαυτό τους, στις δικές τους δυνάμεις. Τα μέλη συμμετέχουν πλήρως στις οικονομικές δραστηριότητες του συνεταιρισμού και κάνουν χρήση των προσφερόμενων υπηρεσιών του, αφού μόνον τότε μπορεί να έχει νόημα η συμμετοχή τους, ως μελών.

Συνεπώς, κύριος σκοπός για τον οποίο συνιστάται ο συνεταιρισμός είναι η εξυπηρέτηση των μελών του. Τα μέλη αποτελούν το κέντρο του ενδιαφέροντος του συνεταιρισμού, γιατί αυτά μετέχουν στο κεφάλαιο, συμμερίζονται τον επιχειρηματικό κίνδυνο και αναλαμβάνουν υποχρεώσεις για τη λειτουργία του συνεταιρισμού και για τη συστηματική συνεργασία τους με τον συνεταιρισμό.

3. Με το **άρθρο 6 του ν.2810/2000 (αλλά και το άρθρο 6 του ισχύοντος ν. 4384/2016)**, ο οποίος εφαρμόζεται στην υπό κρίση περίπτωση, ορίστηκε ότι «για να γίνει κάποιος μέλος στον αγροτικό συνεταιρισμό, υποχρεούται να αποδέχεται να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού». Με τη συμμετοχή αυτή προάγεται η οικονομία του μέλους, είτε ατομική-ιδιωτική είτε επαγγελματική, είτε κοινωνική. Η συμμετοχή του μέλους στον συνεταιρισμό, όπως ρητά ορίζεται στον ορισμό του συνεταιρισμού, είναι εκούσια και ελεύθερη.

4. Σύμφωνα με την πρώτη συνεταιριστική αρχή **«Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή»**,

οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοικτές σε όλα τα πρόσωπα, που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικού επιπέδου, φυλής, πολιτικών πεποιθήσεων ή θρησκείας. Η αρχή αυτή δεν πρέπει, όμως, να παρανοηθεί. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν κριτήρια εισόδου, τα οποία διασφαλίζουν την είσοδο στο συνεταιρισμό ατόμων, που έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά, π.χ. την είσοδο αγροτών στον αγροτικό συνεταιρισμό ή βιοτεχνών στο βιοτεχνικό, αφού το νόημα της συμμετοχής είναι η επιδίωξη κοινών σκοπών και η χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού. Στους αγροτικούς συνεταιρισμούς κριτήριο αποδοχής μέλους είναι η άσκηση του επαγγέλματος του γεωργού και η ύπαρξη αγροτικής εκμετάλλευσης μέσα στα όρια δράσης του συνεταιρισμού, ώστε το μέλος να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες του. Η δημιουργία άμεσων ή έμμεσων συνθηκών πίεσης, για τη συμμετοχή σε συνεταιρισμό είναι ασυμβίβαστη με τη φύση του θεσμού.

Ωστόσο, η ελευθερία εισόδου και εξόδου των μελών δεν έχει βέβαια σε καμία περίπτωση την έννοια της άκριτης, αβασάνιστης και αδικαιολόγητης εισόδου και εξόδου σε έναν οργανισμό, ο οποίος στηρίζει την ύπαρξή του στη συμμετοχή των μελών στις δραστηριότητες που αναπτύσσει. Γι' αυτό έχουν υιοθετηθεί ορισμένοι κανόνες, που χωρίς να παρεμποδίζουν την ελευθερία, **διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα του συνεταιρισμού**. Οι κανόνες αυτοί αναφέρονται σε περιπτώσεις κατά τις οποίες υπάρχουν αντικειμενικά εμπόδια για την είσοδο νέων μελών ή για την έξοδο των υπαρχόντων, διαφέρουν δε ανάλογα με τη φύση του συνεταιρισμού. Έτσι, δεν συνιστά παρεμπόδιση της αρχής της ελεύθερης εξόδου η θέσπιση από το καταστατικό κανόνων, που να μην επιτρέπουν την έξοδο, για ορισμένο χρονικό διάστημα, δηλαδή υποχρέωση του μέλους να παραμείνει στον συνεταιρισμό, για ορισμένο χρόνο, όταν δημιουργηθούν κοινές υποχρεώσεις με τις οποίες δεν μπορεί να επιβαρυνθούν μόνο ορισμένα εκ των μελών. Η στοιχειώδης συνέπεια επιβάλλει στις περιπτώσεις αυτές την αυτοδέσμευση των μελών για παραμονή τους **επί συγκεκριμένο χρονικό διάστημα**.

Βεβαίως σε περίπτωση ύπαρξης σοβαρού (σπουδαίου) λόγου, το μέλος μπορεί να αποχωρήσει πρόωρα, υπό τους όρους, που θα θέσει και πάλι, η καταστατική σύμβαση.

5. Ακολούθως, με την τρίτη συνεταιριστική αρχή, η οποία και θα μας απασχολήσει στην εδώ εξεταζόμενη περίπτωση και η οποία αναφέρεται στην

«Οικονομική συμμετοχή των μελών», ορίζονται τα ακόλουθα:

«Τα μέλη του συνεταιρισμού, συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί **την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού**.

Τα μέλη συνήθως απολαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή καθόλου για το κεφάλαιο που καταθέτουν για να γίνουν μέλη. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα της διαχειριστικής χρήσης για οποιονδήποτε ή για όλους από τους ακόλουθους σκοπούς: α) Ανάπτυξη του συνεταιρισμού, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, από τα οποία μέρος

τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητα, ώστε να δημιουργηθεί η κοινή περιουσία, β) Απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό και γ) Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων, που εγκρίνονται από τα μέλη».

Η 3^η Συνεταιριστική Αρχή περιγράφει, με ποιο τρόπο τα μέλη **επενδύουν** στον συνεταιρισμό τους, συγκεντρώνουν ή **δημιουργούν** κεφάλαιο και διαθέτουν τα πλεονάσματα.

Βάσει της αρχής αυτής επιδιώκεται η ρύθμιση τριών ουσιαστικά θεμάτων: α) του τρόπου χρησιμοποίησης των πλεονασμάτων της διαχείρισης β) του τόκου των μερίδων και γ) της συμμετοχής των μελών στο κεφάλαιο.

6. Πριν αναλυθεί ο τρόπος χρησιμοποίησης των πλεονασμάτων, που προκύπτουν από την συνεταιριστική διαχείριση, είναι απαραίτητο να αναφερθεί, ότι η συμβατική έννοια του κέρδους απουσιάζει από την θεωρία της συνεταιριστικής οικονομίας. Σε αυτό οφείλεται και το γεγονός ότι, οι συνεταιρισμοί αναφέρονται συχνά ως μη κερδοσκοπικοί φορείς, που δεν επιζητούν το κέρδος. Αυτό βεβαίως δεν πρέπει να οδηγεί σε παρανοήσεις. Δεν θα υπήρχε λόγος να υπάρχουν συνεταιρισμοί, αν δεν παρείχαν οφέλη στα μέλη τους. Η διαφορά τους από τις συμβατικές επιχειρήσεις είναι ότι παράγουν οφέλη για τα μέλη τους, που προέρχονται από την συνεργασία τους και όχι από την εκμετάλλευση του κεφαλαίου. **Τα οφέλη μπορεί να έχουν ποιοτική ή ποσοτική έκφραση.** (Βλ. Σχετ. Κ. Παπαγεωργίου Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία, 2004, σελ. 92 επ.)

7. Στους συνεταιρισμούς και ειδικότερα στις συναλλαγές των μελών με τον συνεταιρισμό τους, αντί της έννοιας του κέρδους, χρησιμοποιείται η έννοια των πλεονασμάτων της διαχείρισης. Στις περιπτώσεις που ο συνεταιρισμός συναλλάσσεται με τρίτους, δηλαδή αγοράζει προϊόντα από τρίτους και τα διαθέτει σε τρίτους, τότε και στον συνεταιρισμό δημιουργείται **η έννοια του κέρδους**. Όμως ο συνεταιρισμός συναλλάσσεται κατά κανόνα με τα μέλη του, και η συναλλαγή αυτή δημιουργεί την **έννοια του πλεονάσματος**.

Δηλαδή ο συνεταιρισμός παραλαμβάνει τα προϊόντα από τα μέλη του, τα διαθέτει στην

αγορά, προς πώληση και το αντίτιμο που εισπράττει, αφού αφαιρέσει τις δαπάνες του, ή παρακρατήσει και ένα μέρος από το οφειλόμενο αντίτιμο, το επιστρέφει στα μέλη, (επιστροφές) ανάλογα με την παραδοθείσα από κάθε μέλος ποσότητα της παραγωγής του. (Διαμεσολαβητικός ρόλος του Συνεταιρισμού). Το ίδιο ισχύει και όταν τα μέλη προμηθεύονται τα εφόδιά τους από τον συνεταιρισμό. Στην περίπτωση αυτή, κατά κανόνα, ο συνεταιρισμός πουλάει στα μέλη του στο κόστος. Εάν ο συνεταιρισμός παρακρατήσει ποσό μεγαλύτερο από τις διαχειριστικές δαπάνες του - είτε για λόγους ασφαλείας είτε για αποφυγή σύγκρουσης με τους ανταγωνιστές του εάν πωλεί φθηνότερα – τότε στο τέλος της χρήσης ο ισολογισμός παρουσιάζει πλεόνασμα (πρόσθετη παρακράτηση), του οποίου τη χρήση καθορίζει η συνεταιριστική αρχή. Αυτή η πρόσθετη παρακράτηση, που επιστρέφεται, προφανώς δεν ταυτίζεται με την έννοια του κέρδους.

Η σημαντική ιδιομορφία του συνεταιρισμού, έναντι της συμβατικής επιχείρησης, οφείλεται στο ότι στον συνεταιρισμό επιχειρηματίες και πελάτες είναι τα ίδια πρόσωπα, είναι τα μέλη του συνεταιρισμού.

8. Η καθαυτή έννοια του πλεονάσματος, που προαναφέρθηκε, είναι ότι το πλεόνασμα της διαχείρισης συνιστά παρακράτηση οφειλόμενων στα μέλη, τα οποία θεμελιώνουν το δικαίωμα επιστροφής σε αυτά. Η χρήση στην οποία θα τεθούν τα πλεονάσματα, σύμφωνα με την εθνική μας νομοθεσία αλλά και την διεθνή, εξαρτάται από την απόφαση, που θα πάρουν τα μέλη, κατά κύριο λόγο.

Τρεις εναλλακτικές ή ταυτόχρονες δυνατότητες παρέχει η Τρίτη συνεταιριστική αρχή, η οποία έχει ενσωματωθεί στο άρθρο 19 του ν.2810/2000, αλλά και στο άρθρο 23 του ν.4384/2016:

α) Για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού, β) για την απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό γ) για την υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων, που εγκρίνουν τα μέλη.

Η πρώτη και η τρίτη από τις χρήσεις αυτές δεν χρειάζονται πρόσθετη επεξήγηση. Τα μέλη συμφωνούν να αφιερώσουν το όφελος που θα είχαν από την μεσολάβηση του συνεταιρισμού (ή ένα μέρος) στην επέκταση των εργασιών του ή στην υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων, από τις οποίες θα προκύψουν οφέλη στα ίδια τα μέλη και μάλιστα με έμμεσο ή άμεσο τρόπο ή και στο ευρύτερο κοινό. Ιδιαίτερη όμως σημασία **έχει η απόδοση-επιστροφή** στα μέλη αν επιλεγεί η λύση αυτή από τη γενική συνέλευση των μελών, για ολόκληρο το ποσό ή μέρος αυτού.

Η Τρίτη συνεταιριστική αρχή ορίζει επίσης, ότι ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο του συνεταιρισμού αποτελεί κοινή περιουσία δηλαδή **αδιανέμητη περιουσία του συνεταιρισμού**.

Πράγματι οι συνεταιριστικές επενδύσεις αποτελούν κοινωνικό κεφάλαιο, που τίθεται στην διάθεση των αγροτών, όχι μόνο αυτών που συντελούν στην δημιουργία των επενδύσεων αυτών αλλά και των επερχόμενων, χωρίς να ζητείται από αυτούς αναλογική συμμετοχή.

Το κεφάλαιο αυτό

παραμένει αδιανέμητο,

αφού, με την αποχώρηση των μελών δεν επιστρέφεται το ποσό της συμβολής τους **(περιουσία γενεών ν)**.

(Βλ. Σχετ. Ιστοσελίδα ΚΕΟΣΟΕ, Φορολογική Διάκριση πλεονάσματος και κερδών στον Συνεταιρισμό Α. Μητροπούλου και

Κατευθυντήριες γραμμές

για την Συνεταιριστική Νομοθεσία

-Τρίτη έκδοση αναθεωρημένη, υπό Hagen Henrÿ –ηλεκτρονικό περιοδικό-Κοινωνική Οικονομία, τεύχος 8, Απρίλιος-Ιούνιος 2016).

9. Ο νόμος επιβάλλει ορισμένες **κρατήσεις** από τα πλεονάσματα της διαχειριστικής χρήσης, για την οικονομική ανάπτυξη και αυτάρκεια του συνεταιρισμού, γεγονός που του διασφαλίζει και την αυτονομία του, αν καταφέρει να χρηματοδοτείται από τα ίδια τα μέλη του, με οποιοδήποτε τρόπο, όχι μόνο από το πλεόνασμα, π.χ. δάνεια, και αποφεύγει τον δανεισμό από τρίτες εξωτερικές πηγές δανεισμού.

Μια διεθνής αναγνώριση της διαφοράς ουσίας μεταξύ πλεονασμάτων και κερδών των συνεταιρισμών, η οποία αποτυπώνεται στην εθνική νομοθεσία, είναι ότι το πλεόνασμα **είναι αφορολόγητο**

. Η διανομή γίνεται ανάλογα με την συναλλαγή του μέλους με τον συνεταιρισμό, **εφόσον βεβαίως λάβει σχετική απόφαση η γενική συνέλευση, όπως προαναφέρθηκε.**

Αντίθετα

το κέρδος

, που δημιουργεί ο συνεταιρισμός στις συναλλαγές του με τρίτους χρήστες των υπηρεσιών του, μη-μέλη του, πάντοτε φορολογείται και

ουδέποτε

διανέμεται στα μέλη.

Ανάλογη ρύθμιση προβλέπεται για την συνεταιριστική περιουσία, η οποία σε περίπτωση λύσης και εκκαθάρισης του συνεταιρισμού, το υπόλοιπο που απομένει μετά το πέρας της εκκαθαρίσεως **ουδέποτε διανέμεται στα μέλη**, αλλά διατίθεται, με απόφαση επίσης της γενικής συνέλευσης, για σκοπούς συνεταιριστικούς ή κοινωνικούς, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (άρθρο 25 παρ. 3 του ν.2810/2000 και άρθρο 27 παρ. 12 ν.4384/2016) αλλά κατά κανόνα και τη διεθνή.

10. Τα μέλη του συνεταιρισμού, πέραν της υποχρέωσής τους να καταβάλουν την συνεταιρική τους μερίδα, κατά τους όρους του καταστατικού τους, έχουν και πρόσθετες οικονομικές υποχρεώσεις, οι οποίες συναρτώνται με την επίτευξη του οικονομικού-εμπορικού σκοπού του συνεταιρισμού, αλλά και με την αξιοπιστία του συνεταιρισμού τους, προς τους τρίτους με τους οποίους συναλλάσσεται ο συνεταιρισμός, στο πλαίσιο του σκοπού του. Κάθε μέλος είναι οικονομικά υπεύθυνο για τα χρέη του συνεταιρισμού προς τους τρίτους, προκειμένου να προστατεύονται τα συμφέροντα των τρίτων μερών. Η ευθύνη αυτή είναι περιορισμένη και επικουρική, το δε ύψος της καθορίζεται από το καταστατικό του συνεταιρισμού. Το ύψος της ευθύνης, είθισται να αντιστοιχεί με το ύψος της υποχρεωτικής συνεταιρικής μερίδας και των πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων ή πολλαπλασίου αυτής (άρθρο 9 παρ. 1 του ν.2810/2000, αντίστοιχα όμοια άρθρο 10 παρ. 1 του ν.4384/2016). Σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις τα μέλη έχουν την ευθύνη της προηγούμενης παραγράφου και μετά την εξοδό τους από τον συνεταιρισμό, για

υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν, όταν ήταν μέλη ή για προηγούμενες υποχρεώσεις, τις οποίες αποδέχθηκαν κατά την εγγραφή τους.

11. Ο νόμος αλλά και το καταστατικό, προκειμένου να βελτιώσουν την πιστοληπτική ικανότητα των συνεταιρισμών και προκειμένου να υποκινήσουν τα μέλη να συμβάλουν ενεργά στην επιτυχία του συνεταιρισμού τους, μπορούν να επιβάλλουν την υποχρέωση στα μέλη **για συμπληρωματικές εισφορές**. Το ίδιο μπορεί να ισχύει και στην περίπτωση ενός συνεταιρισμού, που δεν είναι σε θέση να πληρώσει τα χρέη του, **"ευθύνη σε περίπτωση πρόσθετης πρόσκλησης" ή "βοηθητική ευθύνη"**

Για παράδειγμα ο νόμος στην περίπτωση της πτώχευσης, καθιερώνει μια διαδικασία, σύμφωνα με την οποία: «Αν υποβληθεί δήλωση παύσης πληρωμών ή αίτηση κήρυξης σε πτώχευση της συνεταιριστικής οργάνωσης από το Διοικητικό Συμβούλιο ή αν έχει κατατεθεί αίτηση για την κήρυξη της σε πτώχευση από οποιονδήποτε τρίτο, το Διοικητικό Συμβούλιο ή οι εκκαθαριστές συγκαλούν εντός δέκα (10) ημερών τη γενική συνέλευση με θέμα την επιβολή έκτακτης εισφοράς για να αποφευχθεί η κήρυξη της πτώχευσης» (Άρθρο 22 παρ.4 του ν.2810/2000, αλλά και άρθρο 25 παρ.4 ν.4384/2016).

Το ποσό αυτό των συμπληρωματικών εισφορών μπορεί να είναι το ίδιο για κάθε μέλος, μπορεί να είναι ανάλογο με τις συναλλαγές που πραγματοποίησε το κάθε μέλος με τον συνεταιρισμό για ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα, που καθορίζεται με τη χρήση της ίδιας μεθόδου, που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της κατανομής των πλεονασμάτων, ή μπορεί να καθορίζεται ανάλογα με τον αριθμό των μερίδων, που κατέχει το κάθε μέλος ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο αποφασίσουν τα μέλη και αποτυπωθεί στο καταστατικό.

12. Από την άλλη πλευρά, τα μέλη βεβαίως, έχουν και οικονομικά δικαιώματα έναντι του συνεταιρισμού τους, όπως να λαμβάνουν ένα μερίδιο από το πλεόνασμα, ή το σύνολο, με την μορφή επιστροφών, όπως ανωτέρω αναλύθηκε. Τα μερίδια καταβάλλεται αναλογικά προς τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό.

Επίσης να ζητούν, κατά την αποχώρησή τους, να τους επιστραφούν τα ποσά **των μερίδων που κατέβαλαν, στην ονομαστική τους αξία.**

Οι ζημιές μπορούν να αφαιρεθούν από το ποσό αυτό. Γίνεται δεκτό ότι ο περιορισμός στην **ονομαστική αξία της μερίδας** **υπάρχει για να αποτραπεί η αποχώρηση των μελών για κερδοσκοπικούς λόγους**

. Η επιστροφή μπορεί να αναβληθεί σε περίπτωση που θα έθετε σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα του συνεταιρισμού. Ωστόσο, αυτή η αναβολή δεν πρέπει να υπονομεύει το δικαίωμα της αποχώρησης

. (Βλ.

Hagen

Henr

ÿ, ως άνω).

13. Για την οικονομική υπόσταση και ασφάλεια του συνεταιρισμού απαιτείται η σύσταση αποθεματικών κεφαλαίων,

τα οποία συγκροτούν την συνεταιριστική περιουσία και συνιστούν την ασφαλέστερη οικονομική βάση (ίδια κεφάλαια) έναντι των κυμαινόμενων μερίδων, οι οποίες είναι δυνατόν, λόγω της μεταβλητότητας του αριθμού των μελών να μειώνονται εκάστοτε και μάλιστα σε σημαντικό και επικίνδυνο βαθμό δια της εξόδου περισσοτέρων συνεταίρων, διότι, ο συνεταιρισμός, εξ ορισμού, έχει μεταβλητό αριθμό μελών και μεταβλητό κεφάλαιο.

Ακόμη μεγαλύτερης σημασίας είναι η σύσταση των αποθεματικών κεφαλαίων στους συνεταιρισμούς στους οποίους οι μερίδες είναι μικρές ή σε εκείνους, οι οποίοι επενδύουν μεγάλα κεφάλαια σε μηχανικό εξοπλισμό ή κτηριακές εγκαταστάσεις.

Τα κεφάλαια που σχηματίζει ο συνεταιρισμός καθορίζονται στα **άρθρα 8 και 19 του ν.2810/2000 και 9 και 23 του ν.4384/2016,**

όπου ορίζεται ότι, το σύνολο της αξίας των συνεταιρικών μερίδων και των αποθεματικών αποτελεί το κεφάλαιο του συνεταιρισμού, από την αξιοποίηση του οποίου, με τη συνεργασία δημιουργούνται τα συνεταιριστικά πλεονάσματα και τα κέρδη, όπως ανωτέρω αναλύθηκαν.

Από τα ετήσια πλεονάσματα, κρατείται, πέραν πάσης άλλης κρατήσεως ένα ποσοστό 10%, το οποίο χρησιμοποιείται, για τη δημιουργία του τακτικού αποθεματικού, σύμφωνα με ρητή

νομοθετική επιταγή. Στο τακτικό αυτό αποθεματικό, το ύψος του οποίου, επί των πλεονασμάτων, μπορεί να είναι μεγαλύτερο του 10%, ποτέ όμως μικρότερο, περιέρχονται επίσης τα κέρδη, που πραγματοποιεί ο συνεταιρισμός, μετά τη φορολόγησή τους καθώς και τα έσοδα του συνεταιρισμού από χαριστική αιτία, δηλαδή από δωρεές, κληρονομίες, αιτία θανάτου δωρεές και εν γένει ό,τι περιέρχεται σε αυτόν από τέτοια αιτία., καθώς και κάθε **άλλο έσοδο**

το οποίο δεν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό.

Ο Συνεταιρισμός μπορεί, αλλά και επιβάλλεται λόγω της ιδιομορφίας του, ως αλληλέγγυος οργανισμός, να δημιουργεί «κεφάλαια διαχείρισης κρίσεων», ή «κεφάλαιο ασφαλείας» ή «εξισορρόπησης τιμών», με το οποίο αντιμετωπίζονται κυρίως στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, σημαντικές διακυμάνσεις τιμών, λόγω της γνωστής αστάθειας των γεωργικών εσοδών, δια της παρακράτησης ενός ποσοστού εκ των αυξημένων προσόδων καλών εποχών, προς εισοδηματική ενίσχυση των συνεταίρων στις εποχές πτώσης των τιμών. Και άλλα επίσης αποθεματικά κεφάλαια είναι ενδιαφέροντα. Τις ρυθμίσεις αυτές τις συναντάμε σε πολλά καταστατικά αγροτικών συνεταιρισμών.

14. Υπό το καθεστώς του ν.602/1915, συναντούσαμε σε καταστατικά γεωργικών συνεταιρισμών διατάξεις, όπως το αποθεματικό κεφάλαιο αποσβέσεως. «Το κεφάλαιο αυτό αποσκοπεί να καταστήσει δυνατή την εν καιρώ αντικατάσταση των φθιρόμενων βαθμιαίως μηχανικών εγκαταστάσεων ή ταχέως αχρηστευόμενων υπό τις σημερινές μάλιστα συνθήκες της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου. Και είναι κατ' αυτόν τον τρόπον στη θέση να επωφελείται ταχέως από τη χρησιμοποίηση νέων εμφανιζόμενων βελτιωμένων και αποδοτικότερων μηχανημάτων ή συσκευών χωρίς την ανάγκη να προσφεύγει στη σύναψη δανείων ή ουσιώδη αύξηση των μερίδων». **(Βλ. Π. Χασαπόπουλος, 1970, τόμος Β', σελ. 17 επ.)**

Σε παραγωγικούς συνεταιρισμούς επίσης θεσπίζεται διάταξη, σύμφωνα με την οποία: «οι νεογραφόμενοι συνεταίροι οφείλουν και αυτοί να συνεισφέρουν τμηματικά συνήθως ανάλογο ποσό για την ενίσχυση των σχηματισμένων αποθεματικών. Διότι εκρίθη ότι είναι άδικο να επωφελούνται της προστασίας και βοήθειας κεφαλαίων για τα οποία καθόλου αυτοί δεν εισέφεραν και τα οποία σχηματίστηκαν με θυσίες των υπαρχόντων συνεταίρων. Είναι βεβαίως χρέος ενός προηγμένου συνεταιρισμού βάσει της διεπούσης αυτόν αρχής της αλληλεγγύης και γενικά του κοινωνικού χαρακτήρα αυτού, να προσφέρει κατ' αρχήν τη βοήθεια και προστασία του στους νέους συνεταίρους. Τούτο όμως όχι με συνέπεια την ουσιαστική βλάβη εκείνων, στις αξιολογες θυσίες των οποίων οφείλεται ο σχηματισμός των σημαντικών αυτών κεφαλαίων σε όφελος εκείνων, οι οποίοι δεν συνεισέφεραν ή και απλώς και καιροσκοπούσαν μέχρις ότου εδραιωθεί ο συνεταιρισμός. Νομιζομεν συνεπώς ότι μέχρι ενός λογικού ορίου και εφόσον δεν παραβλάπτεται ουσιωδώς η αρχή της μεταβλητότητας, δεν πρέπει να αποκλείεται η θέσπιση δια του καταστατικού τέτοιων υποχρεώσεων για τους

νεογραφόμενους. Όπως λ.χ. η τμηματική καταβολή μετρίου, κατ' αναλογίαν ποσού, ώστε να μην εμποδίζεται οικονομικώς η εγγραφή νέων συνεταίρων. Ή, επίσης, η θέσπιση όπως τα αναλογούντα ποσά εκ των εφεξής διανεμητέων «κερδών» στους νέους αυτούς συνεταίρους εγγράφονται στα κεφάλαια αυτά μέχρι ορισμένου ποσού. Νομικώς το ζήτημα αυτό μπορεί να εμφανισθεί υπό τη μορφή της πληρωμής δικαιώματος εγγραφής. Αντικείμενο διένεξης υπήρξε το θέμα στην Ελβετία» **(Βλ. Π. Χασαπόπουλος, ως άνω, σελ. 18 επ.)**

16. Το δικαίωμα εγγραφής, το ύψος του οποίου καθορίζεται από το διοικητικό συμβούλιο, στην περίπτωση που είναι ανάλογο με **τη δημιουργηθείσα ήδη περιουσιακή κατάσταση του συνεταιρισμού, δεν αποτελεί δόκιμη ρύθμιση για τον συνεταιριστικό θεσμό.**

Αυτή η ευθεία συνάρτηση είναι παρόμοια με τα ισχύοντα στις ανώνυμες εταιρείες, όπου η μετοχή αυξάνεται ανάλογα με την αξία της εταιρείας. Όμως, επειδή ο συνεταιρισμός ενδιαφέρεται να περιλάβει ως μέλη όλους όσους μπορούν να επωφεληθούν από τη δράση του, μπορεί να αυξάνει μεν το δικαίωμα εγγραφής αλλά όχι σε βαθμό που να αποκλείει την είσοδο νέων μελών. Άλλωστε

το νέο μέλος δεν μπορεί

να διεκδικήσει μέρος από την ενδεχομένως μεγάλη περιουσία του συνεταιρισμού αλλά επιζητεί να επωφεληθεί από τις προσφερόμενες υπηρεσίες του συνεταιρισμού αλλά και να συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξή του. Η αύξηση του δικαιώματος εγγραφής σε συνάρτηση με την περιουσιακή κατάσταση του συνεταιρισμού, με την παρεμπόδιση της εισόδου νέων μελών σε βάθος χρόνου, θα κατέληγε σε εταιρεία ολίγων, με το όνομα του συνεταιρισμού. Οι συνεταιριστές δεν έχουν και δεν πρέπει να έχουν αυτή τη φιλοδοξία.

Για τους λόγους αυτούς στους νεότερους νόμους, για τους συνεταιρισμούς, δηλαδή μετά τον ν.602/1915, ειδικά για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς (921/1979, 1541/1985, 2169/1993, 2810/2000 και 4384/2016), δεν θεσπίζεται αντίστοιχη διάταξη, για δικαίωμα εγγραφής μέλους. Η νεότερη νομοθεσία για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, ρητά καθορίζει την οικονομική συμμετοχή του μέλους στον συνεταιρισμό, με τις συνεταιρικές μερίδες (υποχρεωτική, πρόσθετες υποχρεωτικές και προαιρετικές) και προβλέπει τη δυνατότητα παροχής εισφορών από τα μέλη, όταν τούτο κρίνεται αναγκαίο από τη γενική συνέλευση, για την αποτροπή κινδύνων οικονομικών ή περιουσιακών ή για την αποτροπή πτωχεύσεως (άρθρο 25 του ν. 4384/2016) . Επίσης ο νόμος δεν απαγορεύει στον συνεταιρισμό να δανείζεται από τα μέλη του π.χ. η προαιρετική μερίδα με όρους καλύτερους εκείνων που επικρατούν στην αγορά, τόσο για τα μέλη (καλύτερο επιτόκιο από τις καταθέσεις σε τράπεζα) όσο και για τον συνεταιρισμό (επίσης καλύτερο επιτόκιο).

Υπό το καθεστώς του ν. 602/1915: «Το αποθεματικό κεφάλαιο χρησιμεύει προς κάλυψη ενδεχομένων ζημιών, όπως ορίζει ο νόμος. Κατά συνέπεια ούτε από το καταστατικό ούτε από τη γενική συνέλευση επιτρέπεται να ορίζεται διαφορετικά η κάλυψη ζημιών, όπως λ.χ. με εισφορές των συνεταίρων. Ούτε επίσης με μερίδες, εάν δεν έχει εξαντληθεί αυτό, όπως

προκύπτει και από τους ορισμούς του τελευταίου εδαφίου του αρ. 18, στο οποίο για τον υπολογισμό του ελλείμματος από τα χρέη του συνεταιρισμού κατονομάζονται πρώτα το αποθεματικό και μετά οι συνεταιρικές μερίδες. Το τακτικό αποθεματικό κεφάλαιο των γεωργικών συνεταιρισμών δεν επιτρέπεται με κανένα τρόπο να χρησιμοποιείται στις εργασίες του συνεταιρισμού, αλλά κατατίθεται αυτούσιο ή σε χρεόγραφα του Κράτους, υπολογιζόμενα με την αξία αγοράς στην Αγροτική Τράπεζα, οι δε τόκοι προστίθενται στο κεφάλαιο προς αύξηση αυτού. (αρ. 14 παρ. 2). Σε περίπτωση διάλυσης του συνεταιρισμού, το αποθεματικό κεφάλαιο των μεν γεωργικών συνεταιρισμών παραμένει αδιανέμητο περιεχόμενο στην υπάρχουσα τυχόν επαρχιακή Πιστωτική Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών ή την Αγροτική Τράπεζα για να χρησιμοποιηθεί από τους συνεταιρισμούς και ιδίως για τη σύσταση παρεμφερούς προς τον διαλυθέντα συνεταιρισμό στον ίδιο τόπο. Εάν στον ίδιο τόπο υπάρχει ήδη παρεμφερής προς τον διαλυθέντα συνεταιρισμό, αυτό θα πρέπει να περιέλθει σε αυτόν. Σε έλλειψη τέτοιου θα πρέπει να γίνει προσπάθεια για τη σύσταση παρεμφερούς συνεταιρισμού, στο οποίο θα περιέλθει αυτό. Εάν τέλος αυτή η χρησιμοποίηση δεν αποδειχθεί επιτυχή, αυτό περιέρχεται στο δήμο ή την κοινότητα της έδρας του συνεταιρισμού και διατίθεται για κοινωφελείς σκοπούς (άρθ. 67 παρ. 1). **Έκτακτο Αποθεματικό**

: Δεν υπήρχε ρητή διάταξη στο νόμο (602/1915), η οποία να καθιστά υποχρεωτική τη σύσταση έκτακτου αποθεματικού κεφαλαίου. Είχε όμως ήδη επικρατήσει στην πράξη στους γεωργικούς συνεταιρισμούς να συνιστούν αυτοβούλως τέτοια αποθεματικά. Υπολαβών δε ο νόμος 5289/1931 ότι η σύσταση αυτού είναι υποχρεωτική εκ του νόμου, θέσπισε, δια του αρ. 6 αυτού, την παρ. 4 του αρ. 14, η οποία αναφέρεται μόνο στους γεωργικούς συνεταιρισμούς. Δια των διατάξεων αυτής ορίζεται ότι προκειμένου περί γεωργικών συνεταιρισμών το εκ των ετησίων καθαρών «κερδών» που μένουν μετά την αφαίρεση ποσοστού 10% υπέρ του τακτικού αποθεματικού, διατίθεται για το σχηματισμό ή την αύξηση του εκάστοτε αποθεματικού κεφαλαίου τουλάχιστον μέχρις ότου συμπληρωθεί κεφάλαιο ίσο προς το σύνολο των δηλωθεισών μερίδων. Συμπληρωθέντος του ποσού αυτού δεν αποκλείεται και η περαιτέρω ενίσχυση του κεφαλαίου αυτού δια κερδών, όπως προκύπτει από τη λέξη «τουλάχιστον». Η διάταξη αυτή επεκρίθη ως υποχρεωτική και ως επιζήμια. Και πράγματι πρόκειται για διάταξη αμελέτητη με αποτελέσματα αντίθετα προς την προσπάθεια του συνεταιρισμού για την ανάπτυξη του πνεύματος αποταμίευσης. Διότι τούτο οδήγησε στην καθιέρωση πολύ μικρών μερίδων, ώστε καλυπτόμενου το ταχύτερο του εκτάκτου αποθεματικού να καταστεί ταχύτερη η διανομή κερδών, η στον περιορισμό στο ελάχιστο η συγκάλυψη των κερδών, όταν αυτό είναι δυνατόν. Το κεφάλαιο αυτό σε αντίθεση με το τακτικό αποθεματικό χρησιμοποιείται σε εργασίες του συνεταιρισμού.

Όμως οι συνέταιροι, εξερχόμενοι του συνεταιρισμού δεν έχουν καμία αξίωση επί τούτου.

Στην περίπτωση διάλυσης το κεφάλαιο αυτό μπορεί να διατεθεί (άρθ. 14 παρ. 4) σε κοινωφελείς σκοπούς ή να διανεμηθεί κατόπιν αποφάσεως της γενικής συνέλευσης του συνεταιρισμού κατά τις διατάξεις των άρθρ. 66 και 68 του ν. για αυτά στο μέρος της «εκκαθάρισης»

(Βλ. Π. Χασαπόπουλος ως άνω σελ. 21)

Β. ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Με το **άρθρο 5 του προϊσχύσαντος νόμου 2810/2000**, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 16 παρ.4 του ν.4015/2011(ΦΕΚ Α 210/21.9.2011) και το άρθρο 61 παρ. 12β του ν. 4277/2014(ΦΕΚ Α 156/1.8.2014) ορίστηκε ότι: «Μέλη του ΑΣ μπορεί να γίνουν φυσικά πρόσωπα, που έχουν πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία, απασχολούνται σε οποιονδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας που εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του ΑΣ, πληρούν τους όρους του καταστατικού του και αποδέχονται να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του. Επίσης, μέλος ΑΣ μπορεί να γίνει και άλλος ΑΣ κατά τους όρους που θα ορίσει το καταστατικό του συνεταιρισμού.»

2. Με το **άρθρο 7 «Δικαιώματα και υποχρεώσεις μελών»** του ίδιου ως άνω νόμου, όπως ίσχυσε, ορίστηκε ότι:

« 1.Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών προς το συνεταιρισμό ορίζονται από το καταστατικό, το οποίο πρέπει να περιέχει υποχρεωτικά διατάξεις που ρυθμίζουν:

α) Τη συμμετοχή των μελών στις γενικές συνελεύσεις του συνεταιρισμού.

β) Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, το οποίο αναγνωρίζεται και ισχύει μόνον για φυσικά πρόσωπα.

γ) Τη συμμετοχή στη διανομή των πλεονασμάτων της διαχειριστικής χρήσεως.

δ) Τη συμμετοχή του μέλους στις δραστηριότητες και στις συναλλαγές του συνεταιρισμού.

2. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει κυρώσεις κατά των μελών, για τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους προς το συνεταιρισμό».

3. Με το άρθρο 6 «Εγγραφή - Αποχώρηση - Διαγραφή μέλους» παράγραφος 3 του ίδιου ως άνω νόμου ορίστηκε ότι:

« 3. Το καταστατικό ορίζει τα κωλύματα για την εγγραφή μέλους, καθώς και τους όρους και τις

4. Με το άρθρο 9 «Ευθύνη και υποχρεώσεις των μελών αυτών ορίστηκε ότι: του αγροτικού συνε

«1. Με το άρθρο 10 Γενική Συνέλευση - Αρμοδιότητες - Συγκλήση» άνω νόμου, ορίστηκε ότι «Ε

Με το άρθρο 8 «Συνεταιριστικός κεφάλαιον Συνεισφορά μέλη» άρθρο 125 Ν. 4277/2014, ΦΕΚ Α/156

«1. Το συνεταιριστικό κεφάλαιο των ΑΣ ανέρχεται κατ' ελάχιστο στο ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ.»

2. Η συνεταιρική μερίδα είναι το ελάχιστο χρηματικό ποσό συμμετοχής κάθε μέλους στο κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Κάθε μέλος συμμετέχει στο συνεταιρισμό με μία (1) υποχρεωτική μερίδα και έχει μία ψήφο, το ύψος και οι προϋποθέσεις καταβολής της αξίας της ορίζονται από το καταστατικό. Η συνεταιρική μερίδα είναι αδιαίρετη και ίση για όλα τα Μέλη.

Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει όρους και προϋποθέσεις για την απόκτηση από κάθε μέλος πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων, ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών του με το συνεταιρισμό. Στην έννοια της συναλλαγής περιλαμβάνεται το άθροισμα της αξίας των προϊόντων, των εφοδίων και των υπηρεσιών που παρέχονται στα Μέλη από το συνεταιρισμό, καθώς και των προϊόντων που διαθέτουν σε αυτόν ή μέσω αυτού σε τρίτους. Στην περίπτωση αυτήν το καταστατικό ορίζει τις ψήφους που αντιστοιχούν στις πρόσθετες μερίδες. Ο συνολικός αριθμός των ψήφων στους ΑΣ δεν μπορεί, σε καμιά περίπτωση, να υπερβεί τις τρεις (3).

3. Η αύξηση ή η μείωση της αξίας της μερίδας γίνεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης και τροποποίηση του καταστατικού.»

7. Σε περίπτωση θανάτου μέλους του συνεταιρισμού, ο κληρονόμος, ή όταν υπάρχουν περισσότεροι κληρονόμοι, αυτός που υποδείχθηκε με έγγραφη συμφωνία τους, εφόσον έχει τις προϋποθέσεις του άρθρου 5 του νόμου αυτού, υπεισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μέλους που πέθανε.

Αν δεν υποδειχθεί, η ονομαστική αξία της μερίδας, όπως τυχόν έχει προσαυξηθεί ή μειωθεί ανάλογα, όταν υπάρχει ζημία, αποδίδεται στους κληρονόμους στο τέλος της χρήσης.»

Με το άρθρο 19 «Διαχειριστικό υπόλοιπο - Πλεονάσματα – Κέρδη», του ιδίου ως άνω νόμου, όπως ίσχυσε, ορίστηκε ότι:

« 1. Αν από τα ακαθάριστα έσοδα της Α.Σ.Ο. αφαιρεθούν οι κάθε είδους δαπάνες, οι ζημιές, οι αποσβέσεις και οι τόκοι των υποχρεωτικών και των προαιρετικών μερίδων, το υπόλοιπο που απομένει αποτελεί το διαχειριστικό υπόλοιπο της χρήσης. Το διαχειριστικό υπόλοιπο περιλαμβάνει πλεονάσματα και κέρδη. Τα πλεονάσματα προέρχονται από τις κατά το άρθρο 8 συναλλαγές της συνεταιριστικής οργάνωσης με τα Μέλη της. Το πέραν του πλεονάσματος υπόλοιπο λογίζεται ότι προέρχεται από τις συναλλαγές με τρίτους και συνιστά κέρδη.

2. Εάν το καταστατικό προβλέπει συμμετοχή των προαιρετικών μερίδων στα πλεονάσματα ή στα κέρδη ή και στα δύο, τα ποσά που αναλογούν αφαιρούνται πριν από οποιαδήποτε άλλη χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων και των κερδών.

3. Από τα πλεονάσματα, πριν από την αφαίρεση για τις προαιρετικές μερίδες, κρατείται ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική όταν το τακτικό αποθεματικό φθάσει στο ύψος του συνολικού ποσού των υποχρεωτικών μερίδων των μελών του συνεταιρισμού και επαναφέρεται εάν το τακτικό αποθεματικό υστερήσει έναντι του συνολικού ποσού των μερίδων των μελών. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει μεγαλύτερο ποσοστό κράτησης. Το μέρος των πλεονασμάτων που μεταφέρεται στο τακτικό αποθεματικό λογίζεται ως ισόποση εισφορά των μελών.

4. Το υπόλοιπο των πλεονασμάτων, που απομένει μετά την κράτηση της προηγούμενης παραγράφου, διατίθεται για την:

(α) ανάπτυξη του συνεταιρισμού,

(β) απόδοση στα Μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό,

(γ) υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα Μέλη, όπως ειδικότερα ορίζεται στο καταστατικό.

5. Τα ποσά της περίπτωσης β` της προηγούμενης παραγράφου μπορεί, με απόφαση της γενικής συνέλευσης, να παραμείνουν στο συνεταιρισμό ως εξατομικευμένες έντοκες καταθέσεις προθεσμίας των μελών. Το επιτόκιο που καταβάλλεται στην περίπτωση αυτήν καθορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης και δεν μπορεί να υπερβαίνει το επιτόκιο δανεισμού του συνεταιρισμού από τις τράπεζες.

6. Στο τακτικό αποθεματικό περιέρχονται:

α) Τα κέρδη, όπως ορίζονται στην παράγραφο 1, μετά τη φορολόγησή τους. β) Η κράτηση της παραγράφου 3.

γ) Τα έσοδα που περιέρχονται στο συνεταιρισμό από χαριστική αιτία.

δ) Κάθε άλλο έσοδο, για το οποίο δεν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό.

Με την παράγραφο 3 του άρθρου 25 «Ενέργειες Εκκαθαριστώ ν»,

του ιδίου ως άνω νόμου, όπως ίσχυσε, ορίστηκε ότι:

«3. Από το προϊόν της Εκκαθάρισης εξοφλούνται τα ληξιπρόθεσμα χρέη της εκκαθαριζόμενης οργάνωσης με την ακόλουθη σειρά: προηγείται η εξόφληση των οφειλών προς τους εργαζόμενους και ακολουθεί η εξόφληση των λοιπών δανειστών. Στη συνέχεια εξοφλούνται οι προαιρετικές μερίδες. Το υπόλοιπο του ενεργητικού που απομένει

διατίθεται, με απόφαση της γενικής συνέλευσης, αποκλειστικά για σκοπούς συνεταιριστικούς ή κοινωνικούς. Ουδέποτε διανέμεται στα μέλη. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις περί δικαστικής εκκαθάρισης κληρονομιάς.»

Με το άρθρο 10 του ν.2810/2000 «Γενική Συνέλευση - Αρμοδιότητες – Σύγκληση», όπως ίσχυσε, ορίστηκε ότι:

«1. Η γενική συνέλευση αποτελεί το ανώτατο όργανο του συνεταιρισμού... Η γενική συνέλευση αποφασίζει για κάθε θέμα για το οποίο δεν προβλέπεται άλλο αρμόδιο όργανο...

2 Στην αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης ανήκουν.

α) Η τροποποίηση του καταστατικού... β)... γ)... δ) Η έγκριση του ισολογισμού και του λογαριασμού "Αποτελέσματα Χρήσης" και ο καθορισμός του τρόπου διάθεσης των πλεονασμάτων της χρήσης. ε) Η επιβάρυνση των μελών από τυχόν ζημιές, στ)...».

2. Διατάξεις του Καταστατικού του Συνεταιρισμού.....

Με το άρθρο 9 «Αποχώρηση των Μελών ν», του Καταστατικού του Αγροτικού Συνεταιρισμούορίστηκε ότι :

«1. Τα μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να αποχωρήσουν από τον συνεταιρισμό, μετά από πέντε (5) χρόνια από την εγγραφή τους, εκτός, αν συντρέχει σπουδαίος λόγος.

2. Ο συνέταιρος δηλώνει τη θέλησή του να αποχωρήσει από τον συνεταιρισμό, τουλάχιστον, εξ (6) μήνες, πριν από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου, στην οποία η αποχώρηση αναφέρεται. Σε περίπτωση μεταγενέστερης δήλωσης, η αποχώρηση επέρχεται από τη λήξη της νέας διαχειριστικής περιόδου. Η δήλωση αποχώρησης είναι έγγραφη και ελεύθερα ανακλητή, κατά τη διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου, μέσα στην οποία υποβλήθηκε.

3. Η συνεταιρική μερίδα του συνεταίρου, που αποχωρεί, αποδίδεται μέσα στην επόμενη από την αποχώρησή του διαχειριστική περίοδο. Ο συνέταιρος, που αποχωρεί, αναλαμβάνει την ονομαστική αξία της συνεταιρικής μερίδας με ανάλογη μείωσή της, σε περίπτωση ζημίας του συνεταιρισμού.

4. Αν ο συνέταιρος, που αποχωρεί, είναι μέλος αιρετού οργάνου του συνεταιρισμού ή αγροτικής συνεταιριστικής οργάνωσης ανώτερου βαθμού, θεωρείται, ότι παραιτήθηκε από τη θέση του, από την ημέρα, που δήλωσε, ότι θα αποχωρήσει.

Επανάκτηση των αξιωμάτων, σε περίπτωση ανάκλησης της δήλωσης αποχώρησης, αποκλείεται.

5. Αν η γενική συνέλευση του συνεταιρισμού αποφασίζει τη μεταβολή των ειδικότερων δραστηριοτήτων του ή τη συγχώνευσή του με άλλον ή με άλλους συνεταιρισμούς, τα μέλη που διαφωνούν μπορούν να αποχωρήσουν από τον συνεταιρισμό και πριν περάσει ο χρόνος, για τον οποίο έχουν δεσμευτεί. Η δήλωση για την αποχώρηση πρέπει να γίνει, μέσα σε δέκα (10) ημέρες από τη λήψη της απόφασης της γενικής συνέλευσης, μπορεί δε να ανακληθεί, μέσα σε έναν (1) μήνα από τότε που υποβλήθηκε. Η αποχώρηση επέρχεται, όταν εγκριθεί με τελεσίδικη απόφαση η τροποποίηση του καταστατικού ή πραγματοποιηθεί η συγχώνευση.

6. Ο συνέταιρος υποχρεούται να επανορθώσει κάθε ζημία του

συνεταιρισμού, από την πρόωρη λύση της συνεταιριστικής σχέσης, χωρίς σπουδαίο λόγο. Ο συνεταίρος, που αποχωρεί άνευ σπουδαίου λόγου, πριν την παρέλευση της 5ετίας, δεν δικαιούται να διεκδικήσει την συνεταιρική μερίδα και τα συνεταιρικά κεφάλαια».

Με το άρθρο 3 παρ.3, 12, 13,15 του Καταστατικού, ορίστηκε ότι :

Ο Συνεταιρισμός.... «3. Προμηθεύεται και διαθέτει στα μέλη του, με μικρό περιθώριο κέρδους, πρώτες ύλες – πτηνοτροφές – πτηνοφάρμακα – καύσιμα – αυγά αναπαραγωγής – νεοσσούς κρεατοπαραγωγής – πουλάδες αναπαραγωγής – κάθε είδους παραγωγικά εφόδια και εξοπλισμούς για τις ανάγκες των πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, καθώς και κάθε είδους καταναλωτικά αγαθά, χρήσιμα για την οικιακή τους οικονομία.

12. Ιδρύει ταμείο αλληλοβοήθειας για τα μέλη του.

13. Ο συνεταιρισμός δέχεται έντοκες καταθέσεις μελών του για τη δημιουργία κυκλοφοριακού κεφαλαίου και **χορηγεί έντοκα δάνεια** στα μέλη του για την κάλυψη των αναγκών τους για τον εκσυγχρονισμό των πτηνοτροφικών μονάδων τους, αναλαμβάνει την ασφαλιστική κάλυψη των πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και της παραγωγής των μελών του κατά παντός κινδύνου μεταφοράς των προϊόντων και της ζωής των μελών του.

15. Με ειδική αιτιολογημένη απόφαση το Διοικητικό Συμβούλιο χορηγεί στα αποχωρούντα μέλη του, μετά από τριακονταετή και πλέον συμμετοχή στις εργασίες του συνεταιρισμού, βοήθημα, ως αναγνώριση των υπηρεσιών τους στην πορεία και ανάπτυξη του συνεταιρισμού».

Με το άρθρο 5 του Καταστατικού ορίστηκε ότι: «Μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να

γίνουν: 1. Φυσικά πρόσωπα, άνδρες ή γυναίκες, εφ' όσον πληρούν τις προϋποθέσεις του καταστατικού και δεν συντρέχει από τον νόμο περίπτωση αποκλεισμού τους από το καταστατικό. Για να γίνει ένα φυσικό πρόσωπο μέλος του συνεταιρισμού, απαιτείται: α) Να έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του. β) Να ασχολείται αυτοπροσώπως επαγγελματικά με την παραγωγή προϊόντων πτηνοτροφίας και να έχει στην κυριότητά του ιδιόκτητη πτηνοτροφική εκμετάλλευση, επιφανείας πεντακοσίων τετραγωνικών μέτρων, το ελάχιστο. Το διοικητικό συμβούλιο έχει τη δυνατότητα, ανάλογα με τις ανάγκες του συνεταιρισμού να προσαυξάνει το ελάχιστο όριο των τετραγωνικών μέτρων 2....».

Με το άρθρο 12 «δικαιώματα εξερχομένων μελών» του καταστατικού ορίστηκε ότι: « 1. Ο συνétairos, που με οποιοδήποτε τρόπο εξέρχεται από τον συνεταιρισμό, δεν δικαιούται να ζητήσει εκκαθάριση του συνεταιρισμού, ούτε έχει καμία απαίτηση ή αξίωση πάνω στην περιουσία του ή στο συνεταιρικό κεφάλαιο.

2. Ο συνétairos, που αποχωρεί οικειοθελώς από τον συνεταιρισμό, δικαιούται να μετέχει στις γενικές συνελεύσεις, μέχρι τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου, κατά την οποία συντελείται η αποχώρηση.

3. Ο συνétairos, που διαγράφεται από τον συνεταιρισμό, δεν δικαιούται να συμμετέχει στις γενικές συνελεύσεις, από την ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης διαγραφής του».

Με το άρθρο 15 « Δικαίωμα Εγγραφής –Συνεταιρικό Κεφάλαιο

Δικαίωμα Εγγραφής: «Το κάθε εισερχόμενο μέλος καταβάλλει το δικαίωμα εγγραφής για συμμετοχή στην δημιουργηθείσα ήδη περιουσιακή κατάσταση του συνεταιρισμού. Το ύψος του δικαιώματος εγγραφής καθορίζεται κάθε φορά από το διοικητικό συμβούλιο. Το δικαίωμα εγγραφής δεν επιστρέφεται».

Συνεταιρικό κεφάλαιο: Το κάθε μέλος συμμετέχει με κεφάλαια για κάλυψη των αναγκών

του συνεταιρισμού, είτε σε κεφάλαια κίνησης, είτε για κάλυψη ιδίων κεφαλαίων, που προβλέπονται από αναπτυξιακούς νόμους, είτε για κεφάλαια, που απαιτούνται για αγορά πάγιων περιουσιακών στοιχείων.

Τα συνεταιρικά κεφάλαια κατανέμονται, σύμφωνα με τα τ.μ. της πτηνοτροφικής μονάδας. Το ύψος ανά τ.μ. καθορίζεται από τη γενική συνέλευση. Τα συνεταιρικά κεφάλαια επιστρέφονται μετά την αποχώρηση του μέλους, εκτός, αν προβλέπεται διαφορετικά από τους αναπτυξιακούς νόμους.

Με το άρθρο 34□□ «Διαχειριστικό Υπόλοιπο – Πλεονάσματα –

Κέρδη – Αποθεματικά του Καταστατικού», ορίστηκε ότι:

1. Το διαχειριστικό υπόλοιπο περιλαμβάνει πλεονάσματα και κέρδη.

Τα πλεονάσματα προέρχονται από τις συναλλαγές με τα μέλη.

Τα κέρδη προέρχονται από τις συναλλαγές με τρίτους.

2. Το διοικητικό συμβούλιο αποφασίζει για τη συμμετοχή των προαιρετικών μεριδίων στα πλεονάσματα ή στα κέρδη ή και στα δύο. Τα ποσά, που αναλογούν, αφαιρούνται πριν από οποιαδήποτε άλλη χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων και των κερδών.

3. Από τα πλεονάσματα, πριν την αφαίρεση για τις προαιρετικές μερίδες, κρατείται ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για τον σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική, όταν το τακτικό αποθεματικό φθάσει στο ύψος του

συνολικού ποσού των υποχρεωτικών μερίδων των μελών του συνεταιρισμού και επαναφέρεται, εάν το τακτικό αποθεματικό υστερήσει έναντι του συνολικού ποσού των μερίδων των μελών.

Στο τακτικό αποθεματικό περιέχονται ακόμη:

- α) Τα κέρδη, όπως ορίζονται στην παράγραφο 1, μετά την φορολόγησή τους.
- β) Τα έσοδα, που περιέρχονται στον συνεταιρισμό από χαριστική αιτία.
- γ) Κάθε άλλο έσοδο, για το οποίο δεν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό.

Το μέρος των πλεονασμάτων, που μεταφέρεται στο τακτικό αποθεματικό, λογίζεται ως ισόποση εισφορά των μελών.

4. Το υπόλοιπο των πλεονασμάτων, που απομένει μετά την κράτηση της προηγούμενης παραγράφου, διατίθεται για:

- α) Κάλυψη ζημιών προηγούμενων χρήσεων.
- β) Ειδικό αποθεματικό για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού. Το ύψος του ειδικού αποθεματικού αποφασίζεται από τη γενική συνέλευση, μετά από πρόταση του διοικητικού συμβουλίου.

Απόδοση στα μέλη, ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό. Η γενική συνέλευση αποφασίζει την παραμονή των παραπάνω στον συνεταιρισμό, ως εξατομικευμένες έντοκες καταθέσεις προθεσμίας των μελών. Το επιτόκιο, που καταβάλλεται στην περίπτωση αυτή, καθορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης και

δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέσο επιτόκιο δανεισμού του συνεταιρισμού από τις Τράπεζες.

δ) Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων, που εγκρίνονται από τα μέλη.

5. Στο ειδικό αποθεματικό **περιέρχεται ακόμη** κάθε έκτακτη εισφορά των συνεταίρων, που επιβάλλεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης για ορισμένο σκοπό:

- Τα ποσά, που προέρχονται από τα δικαιώματα εγγραφής.

- Η διαφορά από τις συνεταιρικές μερίδες, που διατίθενται σε νέα μέλη. Το ειδικό αποθεματικό ανάπτυξης του συνεταιρισμού διατίθεται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου για κάλυψη ίδιας συμμετοχής στις επενδύσεις, που πραγματοποιεί ο συνεταιρισμός.

6. Η γενική συνέλευση, με απόφασή της, εγκρίνει την καταβολή έκτακτης εισφοράς, ανάλογα με τις συναλλαγές του κάθε μέλους για την κάλυψη των ζημιών της διαχειριστικής χρήσης, όταν αυτές δεν καλυφθούν στις επόμενες δύο (2) χρήσεις.».

Γ.□ Επί του Ερωτήματος :

1. Ο νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και εν προκειμένω ο 2810/2000, θέτει δυο προϋποθέσεις στην αποχώρηση του μέλους από τον συνεταιρισμό του. Όμως και τις δυο, απλά τις προσδιορίζει αφήνοντας στο καταστατικό την ελευθερία να καθορίσει τους

ειδικότερους ρυθμιστικούς όρους. Η μία προϋπόθεση είναι **δυνητική**, δηλαδή τα μέλη, δια του καταστατικού τους, μπορούν να αποφασίσουν τον πιθανό χρόνο ελάχιστης παραμονής του μέλους στον συνεταιρισμό, που σημαίνει ότι το μέλος δεν μπορεί να αποχωρήσει, πριν την συμπλήρωση του χρόνου, για τον οποίο δεσμεύτηκε και η δεύτερη

υποχρεωτική

, που σημαίνει ότι ο νομοθέτης καθορίζει περιοριστικά, χωρίς να παρέχει άλλη δυνατότητα στο καταστατικό να ορίσει διαφορετικά

ότι, το μέλος που αποχωρεί, αυτό που λαμβάνει, από την συνεταιριστική περιουσία, είναι αποκλειστικά και μόνο η συνεταιριστική του μερίδα.

Η αξία της συνεταιρικής μερίδας, αναγράφεται πάντοτε, στο καταστατικό του συνεταιρισμού. Κάθε μεταβολή της (αύξηση ή μείωση) απαιτεί τροποποίηση της σχετικής καταστατικής διάταξης. Το άρθρο 6 επίσης, αναθέτει στο καταστατικό να καθορίσει τους όρους και τον χρόνο απόδοσης των συνεταιριστικών μερίδων .

Το μέλος, σύμφωνα με τον τελευταίο ισολογισμό της χρήσης του έτους της αποχώρησής του, εφόσον υπάρχει ζημία, υποχρεούται να συνεισφέρει με ανάλογη μείωση της μερίδας του. Εάν η γενική συνέλευση αποφάσισε την **διανομή πλεονασμάτων** το τελευταίο έτος της αποχώρησής του μέλους, το μέλος έχει δικαίωμα να λάβει την αναλογία του κατά τους όρους του καταστατικού.

Ουδμία άλλη δυνατότητα παρέχει ο νόμος, αξιώσεως του μέλους στην συνεταιριστική περιουσία και στην οποιαδήποτε συμβολή του στον σχηματισμό της.

Ο εθνικός νομοθέτης (ν.2810/2000 αλλά και 4384/2016) εναρμονιζόμενος με τις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, θεσπίζει αδιανέμητη συνεταιριστική περιουσία, σεβόμενος το γεγονός , ότι η περιουσία αυτή δημιουργείται από πολλές γενεές συνεταιριστών, οι οποίοι έχουν συνεισφέρει, για την ωφέλεια των μελλοντικών γενεών, **οι οποίες τη διαχειρίζονται**

, ωφελούμενοι από τη διαχείριση αυτή και για την οποία περιουσία, δεν έχουν συνεισφέρει ανάλογα στη δημιουργία της.

Βεβαίως από την συνολική μελέτη των άρθρων της καταστατικής σύμβασης του συνεταιρισμού «ΠΙΝΔΟΣ», διαφαίνεται η αγωνία των μελών να προσελκύσουν κεφάλαια στον συνεταιρισμό τους λόγω και της ιδιαιτερότητας του επιχειρηματικού αντικειμένου, το οποίο αντιμετωπίζει μεγαλύτερες ανταγωνιστικές επιθέσεις αλλά και έκτακτους κινδύνους (νόσος των πτηνών).

Όμως και στην περίπτωση αυτή η προσέλκυση των κεφαλαίων θα πρέπει να γίνεται μέσα στο πλαίσιο που ορίζει ο νόμος, συνεπώς το καταστατικό δεν πρέπει να διαλαμβάνει διατάξεις αντίθετες προς τις νομοθετικές αυτές ρυθμίσεις, οι οποίες είναι αναγκαστικού δικαίου, όπως η αδιανέμητη συνεταιριστική περιουσία. Εξάλλου η αδιανέμητη συνεταιριστική περιουσία, που σχηματίζεται από αποθεματικά, αντιμετωπίζεται από τον νομοθέτη με την ευνοϊκή μεταχείριση, που επιβάλλει το άρθρο 12 παρ.4 του Συντάγματος, βοηθά στην συνεταιριστική ανάπτυξη, για την δημιουργία όμως **κοινωνικής περιουσίας**.

Η χρήση του όρου στο καταστατικό του συνεταιρισμού **«συνεταιριστικά κεφάλαια»**, με αποστολή την κάλυψη των αναγκών του συνεταιρισμού, είτε σε κεφάλαια κίνησης, είτε για δημιουργία ιδίων κεφαλαίων, που επιβάλλουν οι αναπτυξιακοί νόμοι (προφανώς εδώ εννοεί την ίδια συμμετοχή του δανειοδοτούμενου συνεταιρισμού από τους επενδυτικούς νόμους εθνικούς ή Ενωσιακούς, για τη χορήγηση ευνοϊκών δανείων) είτε για κεφάλαια, που απαιτούνται για αγορά πάγιων περιουσιακών στοιχείων, αποτελούν ένα είδος εισφοράς των μελών για την οποία αποφασίζει η γενική συνέλευση, για την κάλυψη κάποιας έκτακτης προφανώς ανάγκης, η οποία σκοπεύει είτε στην ανάπτυξη του συνεταιρισμού (επενδύσεις), είτε στην αποτροπή οικονομικού κινδύνου. Αποψη μας είναι ότι τα ποσά που δαπανώνται για τις άνω αιτίες στο σύνολό τους, περιέρχονται στο τακτικό αποθεματικό, ως έσοδο του συνεταιρισμού, σύμφωνα με το άρθρο 23, δεδομένου ότι αποτελούν μια εισφορά του μέλους.

Όλα τα αναφερόμενα στο καταστατικό, ως συνεταιριστικά κεφάλαια, αποτελούν κεφάλαια, τα οποία σχηματίζει σε περιόδους ανάγκης ο συνεταιρισμός, τα οποία είτε χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αποστολή τους, είτε μέρος αυτών περιέρχεται στο τακτικό αποθεματικό και παραμένει αδιανέμητο, σύμφωνα με ρητή διάταξη του άρθρου 19 του ν.2810/2000 αλλά και του άρθρου 23 του ν.4384/2016, δεδομένου ότι η μόνη διανομή, που επιτρέπεται είναι αυτή των πλεονασμάτων, όπως προαναφέρθηκε, αποκλεισμένης και της διανομής των κερδών, λόγος για τον οποίο ο συνεταιρισμός έχει χαρακτηριστεί «μη κερδοσκοπικός οργανισμός», παρά το γεγονός ότι εκ του νόμου, έχει εμπορική ιδιότητα (**άρθρο 1 παραγρ. 2 του ν. 4384/2016**) .

Πολλές φορές, σε καταστατικά αγροτικών συνεταιρισμών, συναντάμε ρυθμίσεις, οι οποίες αποτελούν «υπολείμματα» διατάξεων από προηγούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως προαναφέραμε αντίστοιχες ρυθμίσεις του ν. 602/2015.

Είναι όμως σαφές ότι από καμία διάταξη δεν προκύπτει δυνατότητα διανομής με οποιονδήποτε τρόπο συνεταιριστικής περιουσίας, και βεβαίως υπό το καθεστώς τόσο του ν.2810/2000, όσο και του ισχύοντος ν. 4384/2016. Άλλωστε μια τέτοια ρύθμιση, θα ερχόταν

σε αντίθεση με την Τρίτη συνεταιριστική αρχή, υπό το φως της οποίας ερμηνεύονται οι εδώ νομικές διατάξεις.

Σύμφωνα με το νόμο (άρθρο 19. παρ. 4 του ν.2810/2000 και 23 παρ. 4 του ν. 4384/2016) τα μέλη, μέρος των πλεονασμάτων τους ή και ολόκληρο το πλεόνασμα, μπορεί να το αφήσουν ως εξατομικευμένη κατάθεση στο συνεταιρισμό τους, η οποία είναι έντοκη. Το ύψος του τόκου θα το αποφασίσει επίσης η γενική συνέλευση. Αυτό σημαίνει, ότι όταν διανέμονται πλεονάσματα, μπορούν τα μέλη αντί να εισπράξουν το πλεόνασμα, που τους αναλογεί από τον συνεταιρισμό τους, να το αφήσουν στο συνεταιρισμό στο όνομα του μέλους **έντοκο** και να το χρησιμοποιήσει ο συνεταιρισμός για τις ανάγκες του. Για να συμβεί αυτό ο νόμος απαιτεί λήψη απόφασης από την γενική συνέλευση.

Η πρόβλεψη αυτή του νόμου αποτελεί ένα είδος δανεισμού του συνεταιρισμού από τα μέλη του, τα οποία είτε δανείζονται από τον συνεταιρισμό τους είτε τον δανείζουν, όπως για παράδειγμα η εξατομικευμένη κατάθεση. Είναι η ευχή, που δίδεται από τους συνεταιριστές στους συνεταιρισμούς, δηλαδή του δανεισμού του συνεταιρισμού, από τα μέλη του, ώστε να μη προσφεύγει ο συνεταιρισμός σε δανεισμό από τρίτους. Ο δανεισμός από τα μέλη είναι κορυφαία συνεταιριστική πράξη, για την εξασφάλιση της συνεταιριστικής αυτονομίας, που προβλέπει η Τέταρτη συνεταιριστική αρχή « Αυτονομία και Ανεξαρτησία».

Το ίδιο ισχύει και για τις προαιρετικές μερίδες. Αποτελούν είδος συγκέντρωσης κεφαλαίων από τον συνεταιρισμό. Στις περιπτώσεις **του δανεισμού**, η γενική συνέλευση, θα προβλέψει τους όρους και συνήθως το Διοικητικό Συμβούλιο θα καθορίσει τον τρόπο επιστροφής του έντοκου αυτού δανεισμού, διότι είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει πάντοτε να εξασφαλίζεται η συνεταιριστική κεφαλαιακή επάρκεια και βιωσιμότητα. Που σημαίνει ότι ανάλογα με την οικονομική επάρκεια του συνεταιρισμού, θα καθορίζεται ο τρόπος επιστροφής του δανείου.

Το άρθρο 6 παράγραφος 3 του νόμου 2810/2000 και το άρθρο 7 παρ. 2 και 5 του ν. 4384/2016 αναφέρουν ότι, το καταστατικό ορίζει τον ελάχιστο χρόνο παραμονής του μέλους και τους όρους και τον χρόνο απόδοσης των συνεταιρικών μερίδων (υποχρεωτικών, πρόσθετων υποχρεωτικών, προαιρετικών).

Συνεπώς η παρέμβαση του καταστατικού στο θέμα της αποχώρησης είναι ουσιαστική, διότι μετατίθεται η ευθύνη στα μέλη, να εξασφαλίσουν την συνέχιση της οικονομικής λειτουργίας του συνεταιρισμού τους. Αυτό επιτυγχάνεται, σύμφωνα με το άρθρο 9 του καταστατικού

του Συνεταιρισμού με την υποχρέωση παραμονής του μέλους στον συνεταιρισμό του, για πέντε (5) τουλάχιστον χρόνια από την εγγραφή τους και με την υποχρέωση της δήλωσης της θέλησης του μέλους να αποχωρήσει, τουλάχιστον έξι (6) μήνες πριν από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου, μέσα στην οποία υποβλήθηκε η δήλωση. Με τον καθορισμό του τέλους της εταιρικής χρήσης επέρχονται και τα οικονομικά αποτελέσματα της αποχώρησης.

Η παράγραφος 2 του άνω άρθρου 9 του καταστατικού ορίζει ότι ο συνétairos δηλώνει τη θέλησή του να αποχωρήσει από τον συνεταιρισμό, τουλάχιστον, έξι (6) μήνες πριν από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου, στην οποία η αποχώρηση αναφέρεται. Σε περίπτωση μεταγενέστερης δήλωσης, η αποχώρηση επέρχεται από τη λήξη της νέας διαχειριστικής περιόδου. Η δήλωση αποχώρησης είναι

έγγραφη

και ελεύθερα ανακλητή, κατά τη διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου, μέσα στην οποία υποβλήθηκε.

Όπως αναφέρθηκε, ο νόμος προβλέπει προθεσμία προειδοποίησης έξι μηνών. Αν η δήλωση του αποχωρούντος δεν γίνει τουλάχιστον έξι μήνες πριν από τη λήξη της διαχειριστικής χρήσης, αλλά μεταγενέστερα, η αποχώρηση θα ισχύσει για το τέλος της επόμενης διαχειριστικής χρήσης.

Το δικαίωμα αποχώρησης ασκείται με μονομερή διαπλαστικής φύσεως δήλωση του εξερχόμενου μέλους. Η δήλωση όμως πρέπει να είναι γραπτή. Αν είναι προφορική δεν έχει νομικά αποτελέσματα.

Οι οικονομικές συνέπειες του μέλους που αποχωρεί, περιορίζονται μόνο στην επιστροφή της ονομαστικής αξίας της συνεταιρικής του μερίδας, σύμφωνα με ρητή διάταξη του νόμου αλλά και του καταστατικού. Στην παράγραφο 3 του άρθρου 9 ρητά ορίζεται ότι ο συνétairos που αποχωρεί, αναλαμβάνει την ονομαστική αξία της συνεταιρικής μερίδας με ανάλογη μείωσή της, σε περίπτωση ζημίας του συνεταιρισμού.

Ακολουθώντας με το άρθρο 12 «**δικαιώματα εξερχομένων μελών**» του καταστατικού, ορίστηκε ότι ο συνétairos, που με οποιοδήποτε τρόπο εξέρχεται από τον συνεταιρισμό, δεν δικαιούται να ζητήσει εκκαθάριση του συνεταιρισμού, ούτε έχει καμία **απαίτηση ή αξίωση πάνω στην περιουσία του ή στο συνεταιρικό κεφάλαιο.**

Η διάταξη αυτή, η οποία έχει ορθή ρύθμιση, φαίνεται να έρχεται σε αντίθεση με την διάταξη του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 15 του Καταστατικού, σύμφωνα με το οποίο: «**Τα συνεταιρικά κεφάλαια επιστρέφονται μετά την αποχώρηση του μέλους, εκτός, αν προβλέπεται διαφορετικά από τους αναπτυξιακούς νόμους.**».

Στο άρθρο 12 αναφέρεται ότι, το εξερχόμενο μέλος, ουδέν δικαίωμα έχει επί των συνεταιριστικών κεφαλαίων, ενώ στο άρθρο 15 εισάγεται εξαίρεση, ειδικά για τα συνεταιριστικά κεφάλαια, τα οποία χρησιμοποιούνται ως ίδια συμμετοχή, την οποίαν απαιτούν συνήθως, οι αναπτυξιακοί νόμοι. Και μάλιστα αναφέρεται ότι, η επιστροφή επιβάλλεται, εφόσον τούτο ορίζεται ειδικά στους αναπτυξιακούς νόμους.

Αποψη μας είναι ότι η διάταξη αφενός δεν είναι ορθή στην διατύπωσή της, αφετέρου έρχεται σε αντίθεση με τον νόμο, διότι η οικονομική συμμετοχή των μελών, στην συγκεκριμένη περίπτωση, δημιουργεί κοινή συνεταιριστική περιουσία αδιανέμητη, συνεπώς σε καμία περίπτωση, δεν μπορεί να επιστραφεί ακριβώς διότι, όπως ανωτέρω αναφέρθηκε **αποτελεί σύμβολο της συνεταιριστικής ιδιαιτερότητας, εγγύηση για την οικονομική ανάπτυξη, και προστάτη σε καιρούς αντιξοότητας.**

Δ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το μέλος, που εξέρχεται από τον αγροτικό συνεταιρισμό, λαμβάνει αποκλειστικά και μόνο την ονομαστική αξία της συνεταιρικής του μερίδας (ή μερίδων), το ύψος της οποίας αναφέρεται στην καταστατική σύμβαση, μειωμένο, σε περίπτωση ζημίας, όπως η ζημία αυτή απεικονίζεται στον τελευταίο ισολογισμό της χρήσης, στην οποία αναφέρεται η αποχώρηση του μέλους. Σε περίπτωση, που η γενική συνέλευση αποφάσισε τη διανομή πλεονασμάτων στη χρήση στην οποία αναφέρεται η αποχώρηση του μέλους, τότε το μέλος δικαιούται να λάβει την αναλογία του πλεονάσματος σύμφωνα με τις συναλλαγές που είχε το μέλος με τον συνεταιρισμό, στη συγκεκριμένη διαχειριστική χρήση. Το μέλος ουδέν

άλλο δικαίωμα, μπορεί να θεμελιώσει επί του συνόλου της συνεταιριστικής περιουσίας. Άποψή μας είναι ότι αντίθετες, προς τα ανωτέρω καταστατικές διατάξεις, έρχονται σε ευθεία αντίθεση τόσο με τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του ν.2810/2000 και του ν.4384/2016, συνεπώς πάσχουν ακυρότητας.